

อัยการกับการให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับคืนสังคม

โดย ท่าน กุลพล พลวัน

อธิบดีอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย

(คัดจาก อัยการนิรโทษกรรมฉบับที่ 2 ปีที่ 1 ประจำเดือน สิงหาคม - กันยายน 2546)

องค์กรอัยการเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนในนามของฝ่ายบริหาร โดยในการดำเนินคดีอาญานั้น อัยการจะพิจารณาว่าเป็นเหตุสมควรที่จะฟ้องผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไปหรือไม่ และเมื่อฟ้องแล้วสมควรยุติคดีในศาลด้วยการถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์-ฎีกาหรือไม่ ด้วยหลักการสั่งฟ้อง-ไม่ฟ้อง ของอัยการในประเทศไทยนั้นมีลักษณะเหมือนอีกหลายสิบประเทศ (เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อิสราเอล.... ฯลฯ) คือใช้หลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) คือ

นอกจากจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงข้อกฎหมายว่าน่าเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำตามข้อหาหรือไม่แล้ว อัยการจะพิจารณาถึงนโยบายเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Policy) ด้วยว่าถึงแม้ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายจะน่าเชื่อว่า กระทำผิดจริงแต่เมื่อพิจารณาเหตุผลอื่นๆประกอบ อาทิ สถิติปัญญา การศึกษา สภาพจิตใจ สภาพแวดล้อมที่ย่ำแย่ ผลเสียที่จะเกิดแก่ชีวิตของผู้ต้องหาอีกมากเกินไปหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลดีและผลเสียที่ประเทศชาติสังคมจะได้รับจากการฟ้องคดีนั้นๆ ได้สัดส่วนที่เหมาะสมหรือไม่ เพียงใดด้วย เมื่อพิจารณาเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวแล้วอัยการอาจมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาก็ได้ และองค์กรอัยการประเทศไทยได้ใช้หลักการฟ้องตามดุลพินิจมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา จนปัจจุบัน ดังนั้น ระเบียบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ.2528 ข้อ 51 จึงกำหนดว่า

" ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย หรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประชาชน ให้เสนอความเห็นพร้อมสำนวนไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อสั่ง" (อธิบดีอัยการในปัจจุบันคืออัยการสูงสุด) รัฐบาลโดยพ.ต.ท.ทักษิณชินวัตร ได้ให้ความสำคัญและคุณประโยชน์ของหลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจขององค์กรอัยการว่าจะสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดอาญาบางประเภทได้คืนกลับสู่สังคม เพื่อประพடுத்தตนเป็นพลเมืองดี และร่วมกันสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้เป็นอย่างดี ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้นำหลักการฟ้องคดีตามดุลพินิจมาใช้ประโยชน์ในเรื่องนี้ 2 กรณี คือ

1. การให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดคืนสู่สังคมในคดีอาญาทั่วไป คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2544 มอบหมายให้สำนักงานอัยการสูงสุดทำการศึกษาแนวทางและวิธีการที่รัดกุมของการใช้มาตรการชะลอการฟ้อง โดยให้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจะยอมรับให้ใช้ได้หรือไม่ด้วย ปัจจุบัน สำนักงานอัยการสูงสุด ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ..... และผ่านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวม 2 ครั้ง และได้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงยุติธรรม โดยมีสาระสำคัญว่าการชะลอ

การฟ้องจะใช้กับการกระทำผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือกระทำโดยประมาทซึ่งผู้ต้องหาได้รับสารภาพ และขอให้พนักงานอัยการชะลอการฟ้องและผู้เสียหายให้ความยินยอม หากพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหาไม่สมควรได้รับการชะลอการฟ้อง ก็จะมีคำสั่งให้ชะลอการฟ้องและจัดให้มีการคุมประพฤติโดยพนักงานคุมประพฤติเป็นเวลาไม่เกินสามปี จากนั้นจึงมีการยุติคดีกันไป กฎหมายชะลอการฟ้องนี้มีเจตนาเพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนที่เป็นพลเมืองดีแต่กระทำผิดอาญาเล็กๆ น้อยๆ มิให้ต้องถูกฟ้องต่อศาลอันจะทำให้เกิดปัญหาคดีล้นศาลและแม้ว่าศาลพิพากษาลงโทษจำคุก และรอการลงอาญาให้บุคคลดังกล่าวก็จะมีประวัติเคยต้องพิพากษาถึงจำคุกติดตัวไปตลอดชีวิต การชะลอการฟ้องก็คือการสั่งไม่ฟ้อง โดยมีเงื่อนไขของอัยการนั่นเอง

ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ต้องหารู้สึกสำนึกผิด และขอโอกาสจากสังคมที่จะกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม ทั้งนี้โดยความยินยอมของผู้เสียหาย ตามหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งรัฐบาลและกระทรวงยุติธรรมสนับสนุนให้มีการนำมาใช้ในสังคมมากที่สุด

2. การให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมในคดียาเสพติด ปัญหาการผลิตการจำหน่ายและการเสพยาเสพติด ได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรง ต่อเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศชาติในทุกด้าน โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนของชาติซึ่งกำลังตกเป็นเหยื่อของขบวนการผลิตและจำหน่ายยาเสพติดมากขึ้นทุกที ดังนั้น รัฐบาลจึงแต่งตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) และกำหนดมาตรการสำคัญ 2 ประการ ควบคู่กันไป คือ

(1)ปราบปรามการผลิต การจำหน่ายยาเสพติดทุกรูปแบบ อย่างจริงจังและเด็ดขาดทั่วประเทศ

(2) ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ ผู้ที่หลงผิดไปกระทำผิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้เสพ เข้ามอบตัว เพื่อให้ความร่วมมือต่อทางราชการในการปราบปรามยาเสพติดในฐานะพลเมืองดี

อย่างไรก็ดี ผู้ที่หลงผิดและเข้ามอบตัวต่อทางราชการ เพื่อร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดนั้น จำนวนไม่น้อยได้ร้องเรียนว่าตนและครอบครัวบริวารถูกข่มขู่ ถูกทำร้าย หรือถูกฆ่าจากขบวนการดังกล่าว อยู่เสมอ ดังนั้น นายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 61/2546 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการให้ความคุ้มครอง ผู้ให้ความร่วมมือต่อทางราชการในการปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย นายประมุข สวัสดิ์มงคล (อดีตผู้พิพากษาและอดีตเลขาธิการป.ป.ส.) เป็นที่ปรึกษา นายวิเชียร วิริยะประสิทธิ์ อัยการสูงสุด เป็นประธานกรรมการ พล.ต.อ.สมชาย วานิชเสนี นายคัมภีร์ แก้วเจริญ รองอัยการสูงสุด เป็นกรรมการ โดยมีนายกุลพล พลวัน อธิบดีอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นกรรมการ และเลขานุการคณะกรรมการได้พิจารณาว่า นอกจากจะมีมาตรการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ความร่วมมือต่อทางราชการดังกล่าวแล้ว ก็ควรมีมาตรการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่บุคคลดังกล่าวด้วย เพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการร่วมมือต่อทางราชการ จึงได้เสนอร่างมาตรการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ให้ความร่วมมือ ต่อทางราชการในการปราบปรามยาเสพติดต่อคณะรัฐมนตรี และเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2546 ได้มีมติคณะรัฐมนตรี(แจ้งตามหนังสือเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร 0504/ว169 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2546)กำหนดมาตรการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ให้ความร่วมมือต่อทางอย่างสูงต่อประชาชนผู้หลงผิดกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั่วประเทศไทย ในการกลับคืนสู่สังคม ในฐานะพลเมืองของประเทศชาติ ผู้เขียนคิดว่าประชาชนจำนวนไม่น้อยอาจจะยังไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงขอ

สรุปเสนอเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนผู้หลงผิดกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ทราบทั่วกัน ดังนี้

มาตรการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย มีดังต่อไปนี้

1. ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารายงานตัว ก่อนความผิดปรากฏตามมาตรา 94 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ให้ ศตส. รับตัวเข้าบำบัดในสถานพยาบาลแล้วดำเนินการฝึกอบรมเพื่อฟื้นฟูความประพฤติต่อไป

2. ผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดที่ถูกดำเนินคดีโดยมีหมายจับอยู่แล้วให้ ศตส. ดำเนินการเพื่อเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ต่อไป

3. ผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยที่เข้ารายงานตนต่อทางราชการ ก่อนมีการดำเนินคดีอาญาในความผิดดังกล่าวให้ ศตส. รับตัวเข้าอบรมตามคำสั่ง ศตส. ที่ 6/2546 ต่อไป

4. ผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยที่เข้ารายงานตนต่อทางราชการที่มีหมายจับอยู่แล้ว หาก ศตส. พิจารณาตาม มาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 แล้วเห็นว่าผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดต่อทางราชการ สมควรได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการเป็นกรณีพิเศษด้วยการยุติคดีทั้งหมด ก็ให้ศตส. เสนอความเห็นไปยังพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นเสนอไปยังพนักงานอัยการ ตามมาตรา 142 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นด้วย จะอาศัยอำนาจตามมาตรา 143 และหลักการสังคตตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดยพิจารณาจากนโยบายเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Policy) มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เมื่อมีการยุติคดีแล้ว ก็ให้ ศตส. นำตัวผู้ต้องหาเข้ารับการอบรมในโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดินตามคำสั่ง ศตส. ที่ 6/2546 ต่อไป

5. ผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญที่เข้ารายงานตัวต่อทางราชการไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ ต้องดำเนินคดีทุกราย แต่หากทางราชการพิจารณาตามมาตรา 100/2 แห่ง พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ว่าผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อการปราบปรามยาเสพติดอย่างยิ่ง และพนักงานอัยการเห็นว่าสมควรให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นกรณีพิเศษก็จะบรรยายฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้อง ขอให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้นั้น น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดตามมาตรา 100/2 ด้วย

สรุป

จากมาตรการชะลอการฟ้อง และมาตรการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ให้ความร่วมมือต่อทางราชการในการปราบปราม ยาเสพติดดังกล่าวข้างต้นคงจะพอทำให้เห็นว่า ปัจจุบันแนวความคิดที่จะฟ้องคดีผู้กระทำผิดต่อศาลเพื่อพิจารณาพิพากษาลงโทษอย่างเข้มงวดเด็ดขาด ตามกระบวนการยุติธรรมตามแบบ พิธี (Traditional Justice System) ที่ใช้กันมาหลายร้อยปี ได้เปลี่ยนไปในทางเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าว ได้ฟื้นฟูความประพฤติเพื่อกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อสังคม และมาตรการเปิดโอกาสให้แก่ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมที่จะทวีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับกันในประเทศต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกัน อย่างใกล้ชิดระหว่างองค์กรในกระบวนการ ยุติธรรมรวมทั้งประชาชนโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือสร้างคดีให้แก่สังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้

